

การฝึกหัดเทคนิควิบราโตสำหรับเชลโล

Practicing Vibrato Technique for Cello

อภิชัย เลี่ยมทอง*¹

บทคัดย่อ

การวิบราโตคือเทคนิคการตกแต่งเสียงที่ทำให้โน้ตมีการแกว่งเสียงโดยมีจุดประสงค์ที่ทำให้โน้ตนั้นมีความน่าสนใจและไพเราะมากขึ้น เทคนิคนี้มักใช้กับบันทึกร้องหรือนักดนตรีที่บรรเลงเครื่องสายและเครื่องลมที่สามารถปรับระดับเสียงได้ สำหรับเทคนิคการทำวิบราโตบนเชลโลนั้น เป็นเทคนิคของนักเชลโลที่กำลังศึกษาในระดับชั้นกลางขึ้นไปทุกคนที่ต้องศึกษา เพื่อที่จะทำให้การบรรเลงเชลโลมีเสียงที่ไพเราะมากขึ้น การฝึกหัดวิบราโตบนเชลโลนั้น ผู้ฝึกต้องคำนึงถึงความกว้างแคบของการแกว่งเสียง ความถี่ช้าเร็วของการทำวิบราโต ระดับเสียงที่ทำวิบราโต อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงตำแหน่งรูปมือ นิ้วที่ใช้ในการวิบราโต และยังต้องเข้าใจการทำหน้าที่ของแขน มือ นิ้ว อีกทั้งยังต้องเรียนรู้และเข้าใจสมดุลของนิ้วและมือขณะทำการวิบราโต เพื่อให้การวิบราโตนั้นสร้างเสียงที่เหมาะสมกับดนตรีที่บรรเลง มีความไพเราะ สีสันอารมณ์ตามที่ผู้ประพันธ์เพลงไปยังผู้ฟังได้อย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ: วิบราโต, การฝึกหัด, เชลโล

* Corresponding author, email: apichaiob@gmail.com

¹ อาจารย์ประจำวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

ABSTRACT

Vibrato is a wavering effect of note with a purpose to make that note sound more interesting and more beautiful. This technique is usually practiced by vocalists, strings and some woodwind instruments musicians. The vibrato technique on cello is a technique that every intermediate and upper level cellist must learn in order to master the beautiful vibrato. To practice the vibrato technique on cello, the player needs to consider the range of the wavering, the speed of vibrato, the pitch of note as well as the position and the shape of the hands and fingers. Not only that the player has to understand how to position the arms, hands and fingers, he or she would have to learn and understand the balance between the hands and fingers during the vibrato in order to be able to master the beautiful vibrato that can exude emotions that the composer intends to the audience with perfection.

Keywords: Vibrato, Practicing, Cello

หลักการวิบราโตบนเชลโล

วิบราโตคือการตกแต่งเสียงประเภทหนึ่ง เป็นเทคนิคการร้องหรือการเล่นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายหรือเครื่องลมที่ทำให้เสียงมีการสั่นด้วยการแกว่งเสียงจากระดับเสียงที่ถูกต้องเล็กน้อย (ทำให้เกิดเสียงเพี้ยน) สลับไปมาโดยมีความเร็วอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เสียงของตัวโน้ตแต่ละตัวนั้นมีความนุ่มนวลไพเราะน่าฟังมากขึ้น สำหรับการบรรเลงเครื่องสายตะวันตกโดยเฉพาะเชลโล่นั้น มีการเริ่มใช้เทคนิคการตกแต่งเสียงประเภทวิบราโตนี้มาใช้ในการดนตรีก่อนยุคบาโรกในศตวรรษที่ 17 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่การวิบราโตสำหรับดนตรีในยุคแรกนั้น ไม่ได้ใช้การวิบราโตบ่อยหรือตลอดเวลาทุกโน้ตทุกโน้ตเหมือนกับเทคนิคการวิบราโตบนเชลโลในยุคปัจจุบัน แต่จะใช้การวิบราโตสำหรับโน้ตเพียงบางตัวเท่านั้น โดยดนตรีในยุคบาโรกถือว่าวิบราโตเป็นการประดับประดาตกแต่งโน้ต (Ornamentation) ให้โน้ตมีความน่าสนใจมากขึ้น เช่นเดียวกับการประดับตกแต่งโน้ตในลักษณะอื่น

สำหรับการบรรเลงเชลโลในปัจจุบัน การทำวิบราโตนั้นอาจมีข้อจำกัดอยู่บางประการ กล่าวคือ ไม่สามารถทำวิบราโตกับทำนองที่มีความรวดเร็วได้ เพราะการทำเทคนิควิบราโตนี้ ผู้บรรเลงต้องใช้เวลาในการแกว่งเสียงเพื่อสร้างการวิบราโต แต่ถ้าทำนองที่บรรเลงมีความเร็วไม่มากนักจนผู้บรรเลงมีระยะเวลาพอที่จะวิบราโตได้ ผู้บรรเลงควรทำการวิบราโตให้กับโน้ตทุกตัวเท่าที่เป็นไปได้ หลักการนี้มีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบรรเลงเพลงในยุคโรแมนติก

ตามหลักการธรรมชาติแล้ว ระบบการรับฟังด้วยหูของคนโดยทั่วไปนั้นจะรับคลื่นความถี่ในย่านเสียงสูงได้ง่ายและชัดเจนกว่าคลื่นความถี่ในย่านเสียงต่ำ ดังนั้นการทำวิบราโตควรจะเริ่มจากระดับเสียงโน้ตที่ตรงเสียง แล้วจึงวิบราโตโดยการแกว่งเสียงให้เสียงโน้ตต่ำลงเล็กน้อยแล้วจึงแกว่งระดับเสียงกลับมาสู่โน้ตที่ตรงเสียงนั้นเช่นเดิม เมื่อทำเช่นนี้ด้วยความถี่สลับไปมาอย่างรวดเร็ว จะทำให้ผู้ฟังได้ยินระดับเสียงที่ตรงถูกต้อง และไม่รู้สึกว่าโน้ตนั้นมีความเพี้ยนแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม ถ้านักดนตรีหรือนักร้องวิบราโตโดยการแกว่งเสียงให้โน้ตมีเสียงที่สูงขึ้นกว่าโน้ตที่เสียงจริงนั้น ระดับเสียงของตัวโน้ตที่ผู้ฟังได้ยินจะเป็นเสียงที่สูงกว่าระดับเสียงจริงของโน้ตตัวนั้น ทำให้รู้สึกว่าเสียงของโน้ตนั้นไม่ตรงและมีระดับเสียงที่เพี้ยนสูง

สำหรับการฝึกเทคนิควิบราโตบนเชลโลให้เกิดเสียงวิบราโตที่ดี มีความสม่ำเสมอ ผู้ฝึกควรต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 อย่างคือ ความกว้างหรือความแคบของการวิบราโต ความถี่ (ช้าเร็ว) ของการวิบราโต ระดับเสียงที่ต่ำหรือสูงของโน้ตที่วิบราโต ตำแหน่งนิ้วของมือซ้ายที่ใช้วิบราโต และยุคของดนตรีที่บรรเลง ซึ่งทั้งห้าองค์ประกอบนี้มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างมาก กล่าวคือ ถ้าผู้บรรเลงวิบราโตโดยการแกว่งระดับเสียงที่มาก วิบราโตที่ได้จะกว้าง เมื่อวิบราโตมีความกว้างความเร็วของการวิบราโตนั้นมักจะช้า แต่ถ้าวิบราโตด้วยการแกว่งเสียงที่รวดเร็ว การแกว่งเสียงในการวิบราโตจะแคบลงตามสัดส่วนเช่นกัน เมื่อต้องวิบราโตโน้ตที่มีเสียงต่ำ ควรวิบราโตให้กว้างและช้า ส่วนโน้ตที่มีเสียงสูงควรวิบราโตให้เร็วและแคบ

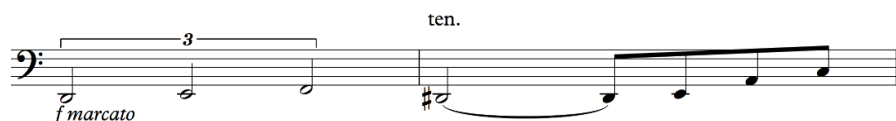
ความถนัดในการใช้นิ้วแต่ละนิ้วนั้นมีผลต่อคุณภาพของการวิบราโตเช่นกัน เช่น ตามธรรมชาติแล้วนิ้วนางหรือนิ้วก้อยเป็นนิ้วที่ผู้บรรเลงไม่ค่อยชำนาญ ดังนั้นการวิบราโตจะได้ลำบากกว่านิ้วกลางหรือนิ้วชี้ ดังนั้นการวิบราโตด้วยนิ้วที่ไม่ถนัดนี้ ถ้าผู้ฝึกไม่มีการจัดสมดุลในมือใหม่ การวิบราโตด้วยนิ้วที่ไม่ถนัดนี้อาจได้เสียงวิบราโตที่ไม่ชัดเจน ไม่ต่อเนื่อง ขาดความสม่ำเสมอ นอกจากนี้ผู้บรรเลงยังต้องคำนึงถึงยุคของดนตรีที่บรรเลงเช่นกัน ตัวอย่างเช่นการบรรเลงบทเพลงในยุคโรแมนติก ผู้บรรเลงควรบรรเลงด้วยวิบราโตที่กว้างและรวดเร็ว มีความดุดันและเข้มข้นกว่าการบรรเลงบทเพลงในยุคบาโรกหรือคลาสสิก เป็นต้น

ในการเลือกความกว้างและความเร็วของการวิบราโตสำหรับเชลโล่นั้น ผู้บรรเลงควรต้องคำนึงถึงระดับเสียงสูงต่ำและตำแหน่งนิ้วของมือซ้ายที่จะทำวิบราโตด้วย การวิบราโตโน้ตที่อยู่ในช่วงเสียงต่ำ เช่นวิบราโตโน้ต D ต่ำ (ต่ำกว่าโน้ต C กลาง 2 ช่วงคู่แปด) บนสาย C ด้วยนิ้วชี้ ควรวิบราโตด้วยการแกว่งเสียงให้ช้าโดยมีความกว้างของการแกว่งให้มาก สาเหตุที่ต้องเป็นเช่นนี้เพราะช่วงห่างของโน้ตแต่ละตัวบนตำแหน่งนิ้วที่ 1 (First Position) นั้นมีระยะห่างบนสายมาก การแกว่งเสียงในระยะแคบผู้ฟังจะไม่ได้ยินการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแกว่งเสียงให้กว้างและช้าเพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ถึงการแกว่งเสียง

ตัวอย่างที่ 1 โน้ตเสียงต่ำทุกตัว ควรวิบราโตให้กว้างและไม่เร็วมากนัก โยฮันเนส บรามส์:

ห้องที่ 5 จากคอนแชร์โตสำหรับไวโอลินและเชลโล ในบันไดเสียง D ไมเนอร์ โอปุส

104

ส่วนโน้ตในตำแหน่งเสียงสูง เช่น โน้ตที่สูงขึ้นไปอีก 3 หรือ 4 ช่วงเสียง (สูงกว่าโน้ต C กลาง 1 หรือ 2 ช่วงคู่แปด) ควรวิบราโตด้วยความเร็วถี่ขึ้นและแคบลง เพราะระยะห่างของโน้ตแต่ละตัวโน้ตมีระยะที่ชิดกันมาก เปรียบเหมือนเสียงวิบราโตของนักร้องหญิงเสียงโซปราโนที่วิบราโตโน้ตเสียงสูงด้วยความเร็วและถี่กว่านักร้องเสียงชายเสียงเบสที่วิบราโตโน้ตเสียงต่ำที่ช้าและกว้างกว่าเป็นต้น อย่างไรก็ตามการวิบราโตบนตำแหน่งโน้ตใดๆ ไม่ว่าจะมีความกว้างหรือแคบและมีความช้าหรือเร็วเพียงใดก็ตาม การวิบราโตที่ดีนั้น ผู้บรรเลงต้องคงความเร็วและความกว้างของเสียงวิบราโตให้มีความต่อเนื่องที่สม่ำเสมอ

ตัวอย่างที่ 2 โน้ตเสียงสูง E ควรวีราโตให้แคบและถี่เร็ว เซอร์ เอ็ดเวิร์ด เอลการ์: ห้องที่ 32 จาก
เซลโลคอนแชร์โต ในบันไดเสียง E ไมเนอร์ โอปุส 85

การทำวิราโตบนเซลโล

การทำวิราโตบนเซลโลจะไม่ใช้วิธีการบิดเฉพาะนิ้วหรือหมุนเฉพาะข้อมืออันเป็นการเคลื่อนไหวก่ายการเปิดลูกบิดประตู ซึ่งวิธีการบิดเฉพาะนิ้วหรือข้อมือนี้เป็นเทคนิคการทำวิราโตของไวโอลินและวิโอลา แต่ควรเป็นการเคลื่อนไหวของแขนซ้ายตอนล่าง (ตั้งแต่ข้อศอกจนถึงปลายนิ้ว) ขึ้นและลงในแนวตั้งให้ขนานไปกับทิศทางของแผงนิ้วฟิงเกอร์บอร์ด (Fingerboard) ในขณะที่ปลายนิ้วยังคงกดสายลงสู่แผงนิ้วฟิงเกอร์บอร์ดอย่างมั่นคง โดยปลายนิ้วที่กดสายอยู่นั้น ใช้แรงกดเพียงแค่นิ้วให้อยู่ในตำแหน่งที่กด แต่ยังคงมีความยืดหยุ่นอยู่บ้างโดยให้นิ้วที่กดสายอยู่นั้นสามารถขยับขึ้นลงตามแรงเหวี่ยงของแขนช่วงล่างนี้ได้ การเคลื่อนไหวของแขนนี้ เมื่อนิ้วที่กดสายกดอยู่อย่างมั่นคงแล้ว จะส่งผลให้ปลายนิ้วที่กดสายอยู่นั้นบิดหมุนขึ้นลงตามสายเซลโลเล็กน้อยเพื่อสร้างเสียงวิราโต

จากการกล่าวไว้ข้างต้น วิราโตควรเป็นการดึงเสียงให้น้อยต่ำลงจากระดับเสียงโน้ตที่แท้จริง นั่น ดังนั้นการวิราโตบนเซลโลคือการแกว่งเสียงโน้ตให้ต่ำลงจากระดับเสียงที่แท้จริงโดยการเคลื่อนไหวแขนขึ้นไปยังทิศทางด้านบน (ไปยังทิศทางของลูกบิดเซลโล) แล้วกลับลงมาอยู่ในตำแหน่งเดิม การทำวิราโตนี้ๆ ในตำแหน่งมือเดียวกันนั้น นิ้วทุกนิ้วที่ทำการวิราโตควรมีความกว้างและความเร็วที่เหมือนกันทุกนิ้ว ไม่ว่าจะเป็นนิ้วที่ถนัดหรือไม่ก็ตาม ถ้าต้องทำการวิราโตให้ทำนองเพลงอย่างต่อเนื่องแล้ว เมื่อมีการกดสายจากนิ้วหนึ่งไปยังนิ้วอีกนิ้วหนึ่ง ผู้บรรเลงต้องระวังความต่อเนื่องของการวิราโตซึ่งมักจะเกิดการหยุดการเคลื่อนไหวของแขนเมื่อผู้บรรเลงต้องกดนิ้วอื่นลงบนสาย ผู้ฝึกควรต้องระวังให้การเคลื่อนไหวของแขนช่วงล่างเพื่อการทำวิราโตนี้ไว้ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดเสียงวิราโตที่ต่อเนื่องสำหรับโน้ตทุกโน้ตโดยไม่ขาดตอน

ปัญหาที่พบได้บ่อยในการฝึกวิบราโตนี้คือ นิ้วโป้งบีบคอเชลโล่มากเกินไปขณะวิบราโต ผู้ฝึกไม่ควรใช้นิ้วโป้งบีบคอเชลโล่เพื่อช่วยในการกดสาย แต่ควรให้นิ้วโป้งแตะไว้ที่คอเชลโล่โดยไม่มีการบีบนิ้ว เพื่อให้นิ้วโป้งสามารถขยับและปรับตำแหน่งให้ไปอยู่ตรงข้ามกับนิ้วที่วิบราโตได้ เมื่อผู้ฝึกสามารถเลื่อนตำแหน่งนิ้วโป้งให้ไปอยู่ตรงกันข้ามกับนิ้วที่ทำการวิบราโตแล้ว จะสร้างให้รูปมือเกิดการสมดุล สามารถขยับแขนขึ้นลงเพื่อวิบราโตได้อย่างอิสระ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อวิบราโตด้วยนิ้วกลาง นิ้วโป้งจะอยู่ตรงกันข้ามกับนิ้วกลางซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของรูปมือซ้ายในการบรรเลงเชลโล่ แต่เมื่อต้องกดโน้ตและการทำวิบราโตด้วยนิ้วก้อย นิ้วโป้งควรขยับเลื่อนมาแตะในตำแหน่งตรงกันข้ามกับนิ้วก้อย เป็นต้น การขยับเลื่อนนิ้วโป้งมาอยู่ในตำแหน่งตรงข้ามกับนิ้วที่ใช้วิบราโตนี้ จะช่วยให้นิ้วที่วิบราโตเป็นจุดศูนย์กลาง ก่อให้เกิดความสมดุลของมือและแขนที่วิบราโต ดังนั้นถ้าขณะที่วิบราโตนิ้วก้อยโดยที่นิ้วโป้งยังคงอยู่ตรงข้ามกับนิ้วกลางตามรูปมือปกติของเชลโล่แล้ว นิ้วโป้งจะเป็นอุปสรรคทำให้การวิบราโตนิ้วก้อยทำได้ยาก และส่งผลให้การเคลื่อนไหวแขนไม่อิสระเท่าที่ควร

เมื่อทำการวิบราโต รูปมือจะเปลี่ยนรูปทรงจากรูปมือตามปกติไปบ้าง นิ้วที่ไม่ได้ใช้วิบราโตควรจะต้องยกขึ้นจากสายเล็กน้อยเพื่อให้นิ้วที่วิบราโตอยู่นั้นมีการเคลื่อนไหวตามแรงส่งของแขนได้อย่างอิสระ ดังนั้นถ้าผู้ฝึกเชลโล่คนใดที่ยังไม่สามารถวางรูปมือให้มีระยะที่ถูกต้องในตำแหน่งต่างๆ หรือยังไม่สามารถบรรเลงให้มีระดับเสียงที่ถูกต้องแล้ว ไม่ควรเริ่มฝึกหัดการวิบราโตในตำแหน่งมือที่ยังไม่ชำนาญนั้น เพราะการวิบราโตต้องมีการยกนิ้วที่ไม่ได้ใช้วิบราโตขึ้น ทำให้เกิดเปลี่ยนองศารูปมือ อีกทั้งผู้ฝึกวิบราโตยังต้องเลื่อนนิ้วโป้งขึ้นลงเพื่อเลื่อนตำแหน่งให้ไปอยู่ตรงข้ามกับนิ้วที่วิบราโตเพื่อสร้างสมดุลมือ สิ่งเหล่านี้อาจทำให้ผู้ฝึกสับสนกับการวางรูปมือตามปกติได้

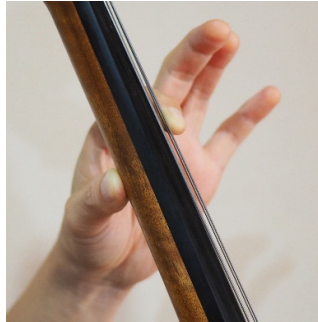
การวิบราโตในตำแหน่งต่างๆ บนเชลโล่

การวิบราโตบนเชลโล่แบ่งตามตำแหน่งต่างๆ บนเชลโล่ได้อย่างคร่าว ๆ 3 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่งคอเชลโล่ ตำแหน่งบริเวณช่วงไหล่เชลโล่ และตำแหน่งที่ใช้นิ้วโป้ง แต่ละตำแหน่งมีเทคนิควิธีการวิบราโตที่แตกต่างกันเล็กน้อยดังนี้

1. การวิบริาโตในตำแหน่งคอเชลโล

1.1 การวิบริาโตนิ้วชี้

รูปภาพที่ 1 การวิบริาโตนิ้วชี้

ที่มา: ผู้เขียน²

การวิบริาโตด้วยนิ้วชี้ ฝ่ามือควรเปิดและยกสูงขึ้น ให้นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยอยู่ในแนวตั้งระดับเดียวกับนิ้ว 1 เพื่อให้มือมีความสมดุลสำหรับการทำวิบริาโต ผู้ฝึกต้องระวังอย่าให้น้ำหนักมือถ่ายโอนไปยังนิ้วก้อยอันจะทำให้การวิบริาโตนิ้ว 1 เคลื่อนไหวได้ไม่อิสระ

1.2 การวิบริาโตนิ้วกลาง

รูปภาพที่ 2 การวิบริาโตนิ้วกลาง

² ที่มาของรูปภาพประกอบทุกรูปในบทความนี้มาจากผู้เขียน

วิบราโตด้วยนิ้วกลางเป็นนิ้วที่นักเชลโลน่าจะถนัดที่สุด เพราะเป็นรูปมือปกติซึ่งมือมีความสมดุล ดังนั้นผู้เริ่มฝึกหัดวิบราโตควรเริ่มจากการฝึกวิบราโตด้วยนิ้วกลางนี้ก่อนจะฝึกนิ้วอื่นๆ การวิบราโตด้วยนิ้วกลาง นิ้วโป้งจะอยู่ตรงกันข้ามกับนิ้วกลางตามรูปมือปกติของการบรรเลงเชลโล โดยยกนิ้วชี้ นิ้วนาง และนิ้วก้อยขึ้นเล็กน้อยเพื่อให้ปลายของนิ้วกลางหมุนเหวี่ยงไปตามแรงของแขน โดยนิ้วทุกนิ้วยังคงงอตามปกติ

1.3 การวิบราโตนิ้วนาง

รูปภาพที่ 3 การวิบราโตนิ้วนาง

นิ้วโป้งควรเลื่อนมาอยู่ตรงข้ามนิ้วนาง ยกนิ้วชี้ขึ้นสูงกว่าปกติเล็กน้อย โดยยังคงความโค้งงอ และให้โน้มเอียงองศามาให้ใกล้นิ้ว 3 ที่วิบราโตอยู่ เพื่อให้รูปมือสมดุล หรือผู้ฝึกบางคนอาจกดนิ้วกลางพร้อมกับการกดนิ้วนางไปด้วยเพื่อเพิ่มแรงยึดให้นิ้วกลางอยู่กับที่ ไม่เลื่อนตามแรงเหวี่ยงของแขนขณะวิบราโต วิธีกดนิ้วกลางเพื่อช่วยการวิบราโตนิ้วนางนี้ จะทำให้มือเกิดความสมดุลตามธรรมชาติคล้ายกับการวิบราโตด้วยนิ้วกลาง ซึ่งนิ้วโป้งก็สามารถอยู่ตรงข้ามนิ้วกลางได้ตามปกติ

1.4 การวิบราโตนิ้วก้อย

นิ้วก้อยมักเป็นนิ้วที่ผู้ฝึกไม่ถนัด และเป็นนิ้วที่มีแรงกดน้อยที่สุดในบรรดานิ้วทั้ง 4 (ชี้ กลาง นาง ก้อย) การวิบราโตด้วยนิ้วก้อยมักใช้วิบราโตในตำแหน่งช่วงคอไปถึงช่วงบริเวณไหล่ของเชลโล และพบได้น้อยมากในตำแหน่งรูปมือที่ต้องใช้นิ้วโป้ง ดังนั้นถ้าวิบราโตนิ้วก้อย โดยเฉพาะการวิบราโตที่กว้าง ควรกดนิ้วนางลงที่สายด้วยเพื่อช่วยยึดไม่ให้นิ้วก้อยหลุดออกจากตำแหน่งกดตามแรงเหวี่ยงของแขน

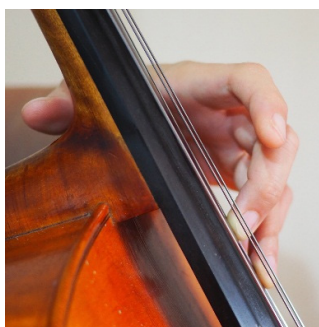
รูปภาพที่ 4 การวิบริราโตนีวัก้อย

เมื่อกดสายทั้งนีนางและนีก้อยแล้ว ให้เลื่อนนิ้วโป้งมาตรงข้ามนีนาง โดยให้นิ้วชี้และนิ้วกลางยกสูงขึ้น และยังคงมีความโค้งของนิ้วตามปกติ ให้นิ้วชี้และนิ้วกลางที่ยกขึ้นนั้นเอียงองศาโน้มมาทางนีนางและนีก้อยเล็กน้อย เพื่อให้รูปมือมีความสมดุลในการวิบริราโต

2. การวิบริราโตในบริเวณช่วงไหล่เซลล์

รูปภาพที่ 5 การวิบริราโตในบริเวณช่วงไหล่เซลล์

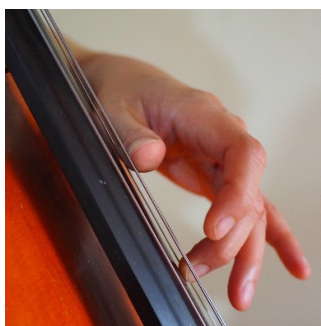

หลักการวิบริราโตในตำแหน่งมือที่อยู่ใกล้บริเวณช่วงไหล่ของเซลล์นั้น จะเหมือนกับการทำวิบริราโตช่วงคอเซลล์ แต่จะแตกต่างที่ผู้บรรเลงไม่สามารถเลื่อนนิ้วโป้งให้มาตรงข้ามนิ้วที่วิบริราโตได้ เพราะที่นิ้วโป้งยังต้องวางอยู่ที่บริเวณคอของแผ่นนิ้วฟิงเกอร์บอร์ด ดังนั้นการวิบริราโตในตำแหน่งนี้นักเซลล์ต้องยกนิ้วโป้งขึ้นโดยไม่แตะไว้คอเซลล์ตามปกติ ทั้งนี้เพื่อให้นิ้วที่วิบริราโตนั้น สามารถ

เคลื่อนไหวได้อย่างอิสระตามแรงเหวี่ยงของแขน ถ้าวิบราโตนี้้วนาง อาจกदन้วกลางร่วมด้วย และถ้าวิบราโตนี้วก็อยอาจกदन้วางร่วมด้วย

3. การวิบราโตในตำแหน่งที่ใช้นิ้วโป้ง

รูปภาพที่ 6 การวิบราโตในตำแหน่งที่ใช้นิ้วโป้ง

ในตำแหน่งการบรรเลงที่สูง (High Position) ที่มีการวางนิ้วโป้งบนสายหรือใช้นิ้วโป้งช่วยกดสาย การวิบราโตอาจทำได้สองรูปแบบคือ แบบยกนิ้วโป้งขึ้นจากสายเล็กน้อย หรือนิ้วโป้งยังคงวางไว้บนสายโดยให้นิ้วอื่นๆ ที่ไม่ได้กดสายนั้นยกขึ้น ข้อดีของการยกนิ้วโป้งขึ้นคือ นิ้วที่วิบราโตสามารถขยับได้อิสระกว่าและจะวิบราโตได้กว้างกว่า แต่ข้อเสียคือนิ้วที่กดสายเพื่อวิบราโตนั้นอาจหลุดออกจากตำแหน่งกดได้ง่าย ถ้าผู้ฝึกพบปัญหานี้หลุดออกจากการวิบราโตในตำแหน่งรูปมือแบบนี้ ให้ลองฝึกวิบราโตในขณะที่นิ้วโป้งวางพักอยู่บนสายโดยที่นิ้วอื่นที่ไม่ได้กดสายนั้นให้ยกขึ้น การทำวิบราโตในลักษณะนี้ มีข้อควรระวังคือต้องไม่กดนิ้วโป้งลงบนสายมากเกินไปเพราะจะทำให้แขนเคลื่อนไหวได้ไม่อิสระ นอกจากนั้นข้อต่อของนิ้วโป้งกับมือควรมีความยืดหยุ่น ให้ขยับไปในทิศทางเดียวกับนิ้วที่กดวิบราโตอยู่นั้นเช่นกัน

ข้อเสียของการวิบราโตในตำแหน่งที่ต้องใช้นิ้วโป้งอีกประการหนึ่งคือ ถ้ากดโน้ตด้วยนิ้วโป้งแล้ว การทำวิบราโตกับโน้ตที่กดด้วยนิ้วโป้งจะมีความลำบากและไม่เป็นธรรมชาติ นักเชลโลส่วนใหญ่จึงหลีกเลี่ยงการวิบราโตด้วยนิ้วโป้ง ถ้าโน้ตมีจังหวะที่ยาวจนสามารถใช้เวลาในการทำวิบราโตได้ ควรใช้นิ้วอื่นกดสายเพื่อการวิบราโตจะได้ผลที่ดีกว่า

วิธีการฝึกวิبراتาสำหรับเชลโล

การฝึกวิبراتาโตบนเชลโลมีหลายวิธี แตกต่างกันไปตามแต่ละครูผู้สอนซึ่งจะมีวิธีการสอน และแบบฝึกหัดการฝึกที่แตกต่างกันออกไปบ้างเล็กน้อย แต่ทุกวิธีจะให้ผลลัพธ์การฝึกที่คล้ายกัน กล่าวคือ เพื่อให้ผู้ฝึกสามารถสร้างเสียงการวิبراتาได้อย่างต่อเนื่อง สามารถควบคุมความช้าเร็ว และความแคบกว้างของการวิبراتาได้ไม่ว่าจะวิبراتาด้วยนิ้วใดก็ตาม

การสอนการวิبراتาโตนั้น ผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนมีรูปมือซ้ายบนคอเชลโลที่ถูกต้องก่อน เมื่อ นักเรียนสามารถบรรเลงเชลโลได้ระดับเสียงที่ถูกต้องและไม่เพี้ยนแล้ว จึงควรเริ่มสอนการทำการ วิبراتาต่อไป วิธีการฝึกหัดเทคนิควิبراتาโตนั้น แบ่งเป็นสองวิธี วิธีแรกเป็นการใช้อุปกรณ์ช่วยการฝึก ก่อนที่จะฝึกบนเชลโล และวิธีที่สองเป็นการฝึกกับเชลโลโดยตรง ผู้ฝึกหัดการทำการวิبراتาโตควรลองฝึก ทั้งสองวิธีเพื่อหาว่าวิธีใดเหมาะสมกับตน

แบบฝึกหัดเทคนิควิبراتาโต วิธีที่ 1

ขั้นตอนที่ 1 เรียนรู้การเคลื่อนไหวของแขนและมือซ้าย

การวิبراتาโตบนเชลโลที่ดีนั้น มาจากการเคลื่อนไหวของแขนซ้ายในทิศทางขึ้นและลง ไม่ใช่ การหมุนหรือบิดของข้อมือหรือแขน ซึ่งไม่เหมือนกับการทำการวิبراتาของไวโอลินและวิโอลาที่มักใช้ การบิดของข้อมือ สาเหตุที่ต้องใช้การเคลื่อนไหวของแขนในลักษณะขึ้นลงแทนที่การบิดของข้อมือ เหมือนการบรรเลงบนไวโอลินและวิโอลา เป็นเพราะความยาวของสายเชลโลนั้นมีความยาวกว่าสาย ของไวโอลินหรือวิโอลา ทำให้ระยะห่างของเสียงตัวโน้ตแต่ละตัวบนสายเชลโลนั้นมีความห่างมากกว่า ระยะห่างของโน้ตบนสายไวโอลินและวิโอลา ถ้าใช้ข้อมือหรือข้อนิ้วในการทำการวิبراتา จะได้เสียงของ วิبراتาโตที่แคบเกินไป ผู้ฟังจะไม่ได้ยินการเปลี่ยนแปลงของระดับเสียง วิธีการวิبراتาโตโดยใช้การ เคลื่อนไหวขึ้นและลงของแขนนี้ ใ้กับการทำการวิبراتาบนดับเบิลเบสด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนที่ 2 ฝึกการวิبراتาโตโดยใช้อุปกรณ์เสริม

ก่อนการฝึกวิبراتาโตบนเชลโล ผู้ฝึกควรเรียนรู้การเคลื่อนไหวของแขนซ้ายด้วยอุปกรณ์ช่วย เพื่อให้เรียนรู้การเคลื่อนไหวของแขนที่ถูกต้องเสียก่อน อุปกรณ์ช่วยการฝึกวิبراتาโตควรมีขนาดเล็ก สามารถใช้กำในมือได้ อย่างเช่นกล่องใส่กล้องฟิล์มสีดำที่ใช้บรรจุฟิล์มถ่ายรูป จากนั้นให้ใส่ข้าวสารลง ไปในกล่องกล้องฟิล์มเปล่าเพียงครึ่งหนึ่งเพื่อให้เขย่าแล้วเกิดเสียง

ให้ผู้ฝึกถือกล่องกล้องฟิล์มที่บรรจุข้าวสารนี้ด้วยมือซ้าย ยกแขนซ้ายขึ้นและพังข้อศอกให้ ได้มุม 90 องศาคล้ายทำการบรรเลงเชลโล ให้ใช้มือขวารองไว้ใต้ข้อศอกซ้าย หลังจากนั้นให้ขยับ

เฉพาะแขนช่วงบนไปข้างหน้าและหลังด้วยความเร็วพอสมควรอย่างสม่ำเสมอ คล้ายการทุบประตู ด้วยกำปั้น ผู้ฝึกควรฝึกขยับแขนไปด้านหน้าและหลังอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จนได้ยินเสียงสั้นของข่าวสารในกล่องกลักฟิล์มเป็นจังหวะที่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ให้ฝึกต่อเนื่องทุกวัน วันละ 10 นาที โดยบังคับให้มีการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย เช่น ช้า-กว้าง และเร็ว-แคบ จนกระทั่งมีการเคลื่อนไหวได้อย่างธรรมชาติโดยปราศจากความเกร็งใดๆ

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกการวิบริราโตบนเชลโล

หลังจากฝึกการวิบริราโตโดยใช้กล่องกลักฟิล์มจนชำนาญแล้ว ผู้ฝึกจึงควรเริ่มฝึกการวิบริราโตบนเชลโล โดยการนำการเคลื่อนไหวดังกล่าวมาฝึกกับการบรรเลงบันไดเสียง (Scales) หนึ่งหรือสองช่วงเสียง โดยให้การเคลื่อนไหวของแขนซ้ายมีลักษณะที่ช้าและกว้าง จากนั้นจึงค่อยๆ เพิ่มความเร็วขึ้นจนได้การวิบริราโตที่เร็วและแคบ การฝึกลักษณะนี้เพื่อให้ผู้ฝึกควบคุมความช้าเร็ว และแคบได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งควรใช้เครื่องกำกับจังหวะ (Metronome) ควบคุมความเร็วของการฝึกวิบริราโต ผู้ฝึกอาจเลือกใช้ความเร็ว BPM ที่ 100 โดยฝึกการเคลื่อนไหวเป็นโน้ตตัวดำ เมื่อมีความคล่องตัวแล้วจึงเพิ่มความเร็วเป็นตัวเข็มนึงขึ้น ตัวเข็มนึงสามพยางค์ และตัวเข็มนึงสองขึ้นตามลำดับ

แบบฝึกหัดเทคนิควิบริราโต วิธีที่ 2

ขั้นตอนที่ 1 วางนิ้วโป้งมือซ้ายแตะใต้แผงนิ้วฟิงเกอร์บอร์ดโดยไม่บีบนิ้ว และวางนิ้วกลางให้อยู่ตรงข้ามนิ้วโป้ง วางนิ้วกลางแตะลงบนสายโดยไม่กดสาย นิ้วอื่นๆ ยกขึ้นจากสายเพียงเล็กน้อย

ขั้นตอนที่ 2 เลื่อนทั้งมือ (รวมทั้งนิ้วโป้ง) ขึ้นและลงตามสายในลักษณะการรูดเสียง (Glissando) โดยให้มีการเคลื่อนไหวคล้ายการใช้ปลายนิ้วเช็ดดูทำความสะอาดสายขึ้นลงซ้ำไปมา การเลื่อนมือรูดสายขึ้นลงนี้ ควรให้มีระยะการรูดที่กว้างเล็กน้อย โดยยังให้นิ้วกลางแตะบนสายโดยไม่มีการกดสายใดๆ ขั้นตอนนี้ผู้ฝึกควรสังเกตเคลื่อนไหวของแขนช่วงล่างให้มีความสม่ำเสมอและเป็นจังหวะ

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อเลื่อนมือขึ้นลงได้สัปดาห์ ให้เริ่มลดความกว้างของการเลื่อนมือรูดสายให้แคบลง เมื่อการเลื่อนมือรูดสายมีความแคบมากขึ้นแล้ว ให้ใช้นิ้วกลางที่แตะสายอยู่นั้น กดลงบนสาย การใช้น้ำหนักกดของนิ้วกลางนั้น แค่เพียงพอที่จะกดสายของเชลโลลงให้โดนแผงนิ้วฟิงเกอร์บอร์ดเท่านั้น (ไม่ควรใช้น้ำหนักการกดมากเกินไปเพราะจะทำให้มือมีความเกร็งจนขัดขวางการเคลื่อนไหวของแขน) ในขณะที่นิ้วกลางกดสายและยึดอยู่กับที่นั้น การเคลื่อนไหวของแขนซ้ายในลักษณะขึ้นลงนั้นยังคงต้องดำเนินต่อเนื่องต่อไปโดยไม่หยุด

ขั้นตอนที่ 4 ทำซ้ำขั้นตอนที่ 1 จนถึงขั้นตอนที่ 3 ด้วยนิ้วชี้ นิ้วนาง และนิ้วก้อยตามลำดับ การฝึกวิบริราโตอาจใช้วิธีอื่นนอกเหนือจากตัวอย่างแบบฝึกหัดสองวิธีด้านบนนี้ แต่ควรต้องยึดหลักสำคัญของการเคลื่อนไหวแขนช่วงล่างเพื่อการวิบริราโต โดยผู้ฝึกต้องฝึกและสามารถควบคุมบังคับวิธีวิบริราโตให้มีลักษณะที่หลากหลาย เช่น แกว่งให้เสียงกว้างด้วยความถี่ที่ช้า หรือแกว่งเสียงให้แคบด้วยความถี่ที่เร็ว รวมทั้งฝึกวิบริราโตด้วยนิ้วทุกนิ้วเพื่อให้เกิดเสียงวิบริราโตที่เหมือนกันและมีความสม่ำเสมอไม่ว่าจะทำการวิบริราโตด้วยนิ้วใดก็ตาม และควรฝึกทุกตำแหน่งมือทั้งตำแหน่งต่ำและสูงทั่วทั้งแผงนิ้วของเซลโล เพื่อให้ผู้ฝึกสามารถสร้างเสียงวิบริราโตให้กับบรรเลงเซลโลได้ไพเราะและมีคุณภาพเสียงที่ดีมากขึ้น

บรรณานุกรม

- ชลัฐ ลิ้มปิศิริ. “การจับและการใช้คันชักไวโอลินเบื้องต้น” *วารสารดนตรีรังสิต* 12, 1 (2017): 87-102.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เกศกะรัต, 2554.
- อภิชัย เลี่ยมทอง. *เอกสารประกอบการสอนวิชาดนตรีปฏิบัติ 1 (เซลโล)*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต, 2560.
- Fischbach, Gerald. *Viva Vibrato!*, Berkeley, CA: Neil A. Kjos Music Company, 1997.
- Gendon, Maurice. *The Arts of Playing the Cello*. Mainz: Schott Musik International, 2001.
- Tortelier, Paul. *How I play How I teach*. 3rd ed. London: Edition Wilhelm Hansen London, 1985.
- Whitcomb, Benjamin. *The Advancing Cellist's Handbook*. Bloomington, IN: AuthorHouse, 2010.

วารสารดนตรีรังสิต RANGSIT MUSIC JOURNAL วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

ISSN 1905-2707

Vol.13 No.1 January-June 2018

บทความสร้างสรรค์
บทความวิจัย และบทความวิชาการ